

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ РИНКУ ТА ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Інституту,
Академік НАН України
Б.В. Буркинський
« 5 » серпня 2020р.

ПОЛОЖЕННЯ
про вибіркові дисципліни в
Інституті проблем ринку та економіко-екологічних
досліджень НАН України

УХВАЛЕНО
Вченою радою
ІПРЕЕД НАН України
Протокол № 11
від « 31 » липня 2020 р.

ЗМІСТ

1. Загальні положення	3
2. Вимоги та порядок формування переліку дисциплін вибіркової складової	4
3. Організація вибору аспірантами/здобувачами дисциплін	5
4. Прикінцеві положення	7
Додаток	8

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Положення щодо вільного вибору аспірантами/здобувачами навчальних дисциплін розроблене у відповідності до вимог ст. 62 п. 1 абз. 15 Закону України «Про вищу освіту», що визначає права осіб, які навчаються у наукових установах, на вибір навчальних дисциплін у межах відповідної освітньо-наукової програми та робочого навчального плану в обсязі, що становить не менше 25 відсотків загальної кількості кредитів СКТС, передбачених для даного рівня вищої освіти.

Навчальні дисципліни за вибором здобувача вищої освіти або вибіркові навчальні дисципліни – це дисципліни, які вводяться науковою установою для більш повного задоволення освітніх і кваліфікаційних запитів особи для потреб суспільства, ефективного використання можливостей наукового закладу, врахування регіональних потреб тощо.

Вибір аспірантом/здобувачем навчальних дисциплін створює умови для досягнення ним наступних цілей:

- поглибити наукові компетентності в межах обраної спеціальності (спеціалізації, освітньо-наукової програми) та здобути додаткові спеціальні (фахові, предметні) компетентності, у тому числі із здобуттям кваліфікації (якщо це передбачено освітньою програмою);

- поглибити свої знання та здобути додаткові загальні і загально-наукові компетентності в межах споріднених спеціальностей і галузі знань;

- ознайомитись із сучасним рівнем наукових досліджень інших галузей знань та розширити або поглибити знання за загальними компетентностями.

Вибіркові дисципліни наукової підготовки надають можливість більш повного забезпечення освітньо-наукових вимог, ефективного використання можливостей наукового закладу, здійснення поглибленої підготовки за спеціальностями (освітньо-науковими програмами); сприяють академічній мобільності аспіранта/здобувача та реалізації його освітньо-наукових інтересів.

Норми цього положення поширюються на аспірантів/здобувачів наукового закладу НАН України Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень.

Вибір дисциплін варіативної частини освітньої програми аспірант/здобувач здійснює при формуванні індивідуального навчального плану. Згідно з вимогами Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу індивідуальний навчальний план є основним робочим документом аспіранта/здобувача.

Індивідуальний навчальний план аспіранта/здобувача розробляється на навчальний рік на підставі робочого навчального плану і включає всі

обов'язкові навчальні дисципліни та вибіркові навчальні дисципліни, обрані аспірантом/здобувачем, з обов'язковим дотриманням нормативно встановлених термінів підготовки науковця певного рівня вищої освіти, з урахуванням структурно-логічної послідовності вивчення навчальних дисциплін, що визначають зміст освіти за певною спеціальністю.

2. ВИМОГИ ТА ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ ПЕРЕЛІКУ ДИСЦИПЛІН ВИБІРКОВОЇ СКЛАДОВОЇ

У Інституті проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України визначено наступні загальні підходи до формування варіативної частини/компоненти освітньо-наукових програм. Навчальні плани підготовки аспірантів/здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (PhD) усіх рівнів повинні містити не менше 25% вибірових дисциплін від загального обсягу кредитів СКТС.

Для формування переліку вибірових навчальних дисциплін подають схвалений перелік на засіданні Вченої ради наукового закладу. Перелік вибірових навчальних дисциплін, формується окремо за кожним освітньо-науковим рівнем. Обсяги і зміст дисциплін, які спрямовані на розширення та поглиблення спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, мають враховувати структурно-логічну схему вивчення обов'язкових дисциплін, кількість кредитів і точок контролю, визначених навчальним планом для вибірової частини конкретної освітньо-наукової програми. До переліку вибірових навчальних дисциплін відповідної освітньо-наукової програми не можуть пропонуватись дисципліни, що аналогічні за змістом з обов'язковими навчальними дисциплінами.

Науково-педагогічні працівники, за якими закріплені вибіркові навчальні дисципліни, щорічно готують довідкові інформаційні матеріали щодо змісту кожної вибірової навчальної дисципліни.

Якщо навчальний план передбачає на вибір блоки науково-орієнтованих дисциплін, аспірант/здобувач повинен визначитись із тематичним спрямуванням до початку викладання дисциплін даного блоку. При цьому дисципліни певного тематичного блоку, обраного аспірантом/здобувачем, є для нього обов'язковими у повному обсязі, тобто він не може замінити їх будь-якими дисциплінами вільного вибору.

Аспіранти/здобувачі мають право обирати вибіркові дисципліни на весь період навчання.

Кількість та обсяг дисциплін вільного вибору аспіранта/здобувача для конкретного семестру вказана в навчальному плані. Аспірант/здобувач має

право обрати навчальні дисципліни із запропонованого переліку, або будь-які інші дисципліни із загально переліку наукового закладу, які відповідають необхідному обсягу кредитів та викладаються у відповідному семестрі. Якщо аспірант/здобувач обирає дисципліну з іншого навчального плану ЗВО (наукової установи), він зобов'язаний виконувати всі види робіт, передбачені робочою програмою дисципліни, та скласти відповідний підсумковий контроль. Якщо аспірант/здобувач починає заняття на певному рівні вищої освіти з 1 листопада, то він може брати участь у виборі навчальних дисциплін із циклу вільного вибору аспірант/здобувач наступним чином:

- при виборі за блоками дисциплін – при написанні заяви на вступ на спеціальність (освітньо-наукову програму);
- при виборі окремих дисциплін з переліку – тільки для наступного року навчання.

Перелік дисциплін вільного вибору на наступний навчальний рік може змінюватись. Затверджені переліки вибіркового дисциплін розміщуються для ознайомлення студентів на офіційному сайті наукового закладу на інформаційних стендах наукового закладу та у відділі кадрів із зазначенням короткого опису змісту дисциплін, обсягу в кредитах СКТС та семестру викладання.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИБОРУ АСПІРАНТАМИ/ЗДОБУВАЧАМИ ДИСЦИПЛІН

В поточному навчальному році здійснюється вибір дисциплін, вивчення яких передбачено в наступному навчальному році.

Вибіркові навчальні дисципліни обираються аспірантом/здобувачем. Терміни проведення процедура вибору аспірантами/здобувачами навчальних дисциплін визначаються із необхідності своєчасного планування та організації освітньо-наукового процесу (формування контингенту аспірантів/здобувачів у групах для планування навчального навантаження науково- педагогічних працівників), його методичного і кадрового забезпечення.

Заходи з організації вивчення вибіркового навчальних дисциплін здійснюються у навчальному році, що передує навчальному року, у якому заплановане вивчення цих дисциплін. Аспіранти/здобувачі реалізують своє право вибору навчальних дисциплін на початку семестру, який передує навчальному року, в якому передбачене їх вивчення.

Процедура вибору аспірантами/здобувачами навчальних дисциплін, які містяться в тематичних спеціалізованих блоках включає ознайомлення аспірантів/здобувачів із порядком, термінами і особливостями запису для вивчення вибіркового дисциплін в науковому закладі, а також із переліком

спеціалізованих блоків дисциплін вибіркової частини навчального плану. Аспірант/здобувач ознайомлюється з цими блоками в відділі аспірантури та докторантури і пише заяву на ім'я завідувача аспірантури (Додаток 1).

Аспірант/здобувач, який обрав тематичний спеціалізований блок дисциплін, в подальшому має прослухати всі дисципліни, що включені до цього блоку, виконати всі види робіт передбачених програмою підготовки.

Процедура вибору аспірантами/здобувачами навчальних дисциплін включає такі етапи:

Перший етап – ознайомлення аспірантів/здобувачів із порядком, термінами і особливостями запису для вивчення вибіркового дисциплін в науковому закладі;

Другий етап – вибір дисциплін із затвердженого переліку. Аспіранти/здобувачі, ознайомлюються зі змістом довідкових інформаційних матеріалів до визначеної дати кожного наступного навчального року;

Третій етап – опрацювання заяв аспірантів/здобувачів та включення вибраних дисциплін до робочого плану на наступний навчальний рік. Четвертий етап – на підставі заяв аспірантів/здобувачів та інформації, формується групи для вивчення вибіркового дисциплін.

Аспірант/здобувач, який не скористався своїм правом вибору, буде записаний на вивчення тих дисциплін, які вважаються потрібним для оптимізації навчальних груп. Кількість аспірантів/здобувачів в групі не може бути меншою, ніж 80% аспірантів/здобувачів у навчальній групі.

П'ятий етап – остаточне опрацювання результатів вибору аспірантами/здобувачами дисциплін із скоригованого переліку, прийняття рішень щодо аспірантів/здобувачів, які не скористались правом вільного вибору, формування груп.

Вибрані аспірантом/здобувачем дисципліни включаються до індивідуального плану.

Мінімальна чисельність у групі з вивчення вибіркового дисциплін повинна складати не менше 80% чисельності академічної групи.

Обмеження, передбачені цим пунктом, не поширюються на ті випадки, коли певну вибірково дисципліну обрали всі аспіранти/здобувачі, які навчаються на вказаній освітній програмі.

Якщо на дисципліну не записалася мінімально необхідна кількість аспірантів/здобувачів, відділ аспірантури доводить до відома аспіранта/здобувача про перелік дисциплін, які вважаються не обраними, і аспірант/здобувач може обрати ту дисципліну, де є або може з'явитися достатня кількість аспірантів/здобувачів.

Зміна аспірантом/здобувачем з об'єктивних причин свого вибору після

його затвердження можлива лише за письмовим погодженням з Заступником директора з наукової роботи та відповідного наказу директора наукового закладу. Не допускається зміна обраних дисциплін (спеціалізованих блоків) після початку навчального семестру, в якому вони викладаються.

Якщо аспірант/здобувач у встановлені терміни без поважних причин не скористався своїм правом вибору (навчальної дисципліни, спеціалізованого блоку), то відповідні позиції визначаються за пропозицією наукового закладу, в якому навчається аспірант/здобувач з урахуванням вибору інших аспірантів/здобувачів, які навчаються за цією освітньо-науковою програмою і затверджується розпорядженням Заступника директора з наукової роботи.

Узагальнена інформація відділів про вибір аспірантами/здобувачами тих, чи інших вибіркових навчальних дисциплін (при наявності сформованої академічної групи) є підставою для розрахунку науково-педагогічного навантаження на наступний (поточний) рік.

4. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Копія наказу про вивчення вибіркових дисциплін надається до відділу аспірантури для складання та затвердження робочих навчальних планів, врахування в розрахунку навчального навантаження відповідних відділів на навчальний рік та в розкладі занять. Розклад занять формується з урахуванням необхідності забезпечення права аспірантів/здобувачів на вивчення дисциплін вільного вибору в час, що не співпадає з розкладом занять аспіранта/здобувача за спеціальністю.

У випадку поновлення, переведення, допуску до занять після завершення академічної відпуски або зарахування на навчання за освітньо-науковою програмою здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії (PhD) можливе перезарахування вибіркових дисциплін за рахунок фактично вивчених дисциплін, що не дублюють зміст обов'язкових (із циклу вільного вибору) на обраній освітній програмі.

Реалізувати право вибору (навчальних дисциплін, спеціалізованих блоків) такі аспіранти/здобувачі можуть впродовж двох тижнів від початку навчального семестру з урахуванням результатів вибору аспірантів/здобувачів, які навчаються за цією освітньою програмою та обмежень що встановлені даним Положенням.

У випадку внесення змін або доповнень у державні нормативно-правові документи, що регламентують питання даного Положення, відповідні пункти Положення втрачають свою чинність і вступають у дію внесені зміни

ДОДАТОК

Завідувачу відділом аспірантури і
докторантури ІПРЕЕД НАНУ

Лозовій Т.П.

аспіранта(ки) _року навчання

спеціальності **Економіка**

відділу _____ П.І.П.

Заява

Прошу внести до робочого навчального плану ___-го року підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії за спеціальністю **Економіка/Менеджмент** у ___-му семестрі ____/____ навчального року вибіркову навчальну дисципліну «_____».

Дата

Підпис